

Bir yaşam ve sanat **PROVOKATÖRÜ**

Sabri Tuluğ Tırpan

GÖKYÜZÜ DAMLALARI

Rahşan Apay
rahsan.apay@andante.com.tr

Bu röportaj, hayattaki ilk can suyumunu veren sevgili öğretmenime, Sabri Tuluğ Tırpan'ın annesi, Sn. Cahide Tırpan'a ithaf edilmiştir.

O bir provokatör! Sıkışmış ruhların, kalıplaşmış fikirlerin, sönük yaşamların provokatörü... Hayatın şaşalı sözlerinden uzak durmaya çalışan; fikirlerin altında yatan "dev duygulara" ironiyle bakan; klasik müziğin soylu, ihtişamlı, büyük laflarından sıkılmış; müziğinde ve ilişkilerinde "miş" gibi olan her şeye karşı duran; kavramların asıl halini, sadeliğini ve gerçeğini arayan biri...

Her sözünde "Uyan, farkında ol, düşün, ezberlediğin davranış kalıplarını tekrar etme, toplum gibi olma. Sanatında ve yaşamında kendi kendinin efendisi ol. Hiç bir şeyin kölesi olma" diyor. Bütün bu düşüncelerinin yanı sıra arkadaşlığa, dostluğa önem veren, arka bahçesinde leblebi yiyerek felsefe sohbeti yapan, üst kat komşusunun kalorifer tesisatındaki problemi giderebilmek için telefon trafiğinden kaçınmayacak kadar insanları seven, renk yelpazesi geniş ve "en önemli şey ailedir" diyebilecek kadar da hayatı kavramış, anlamış biri...

Kendisini ya çok seversiniz ya da hiç sevmezsiniz. Ortası yoktur. Analizleri, yorumları, bakış açısı o kadar net ve keskindir ki, bu keskinlik size fazla gelebilir ve kaçmak isteyebilirsiniz; ama sözlerinin ve bakışlarının altındaki doğruluğu, sevgiyi, derinliği anlayabilerseniz, gönlünün kapılarının hep açık olduğunu keşfedersiniz. Sabri Tuluğ Tırpan'ın bana açtığı kapıdan içeriye usulca süzülerek müziğini, geçmişin kendisini nasıl şekillendirdiğini, geleceğe ilişkin düşüncelerini ve merak ettiğim pek çok şeyi sordum ve bakın nasıl yanıtlar aldım...

Hâlâ yabancıya karşı ilgimiz büyük. Kendi pişirdiğimiz yemeği değil, internetten yemeksepeti.com'u tercih ediyoruz: "Kim en güzel piyano çalıyor? Hemen verin parasını, getirtin. En iyi orkestra hangisi? Verin parasını gelsin."

Klasik müziğin 21. yüzyıldaki en büyük sıkıntısı: Zaman!

Uzun dönemler yurtdışında bulundun. Sence yurtdışındaki sanatçıları ve orkestraları şevkle çalışmaya iten motivasyon nedir? Nasıl bir mekanizma onları sürekli canlı kılıyor ve "memur zihniyet"nin yakınından bile geçirmiyor?

Bunun pek çok sebebi var. Bir şehirde üç senfoni orkestrası ve opera orkestraları var. Bu kurumlar küçük çaplı belediye destekli orkestralar değil; aksine her biri, bir Mahler senfonisi çalabilecek kapasitede ve yetkinlikte orkestralar. Avrupa'da çok dinamik bir klasik müzik pazarı var. Tüm yaz boyunca Viyana'daki üniversitelerde ya da civar yerlerde ustalık sınıfları organize ediyor. Durum böyle olunca iş çok. Gözler sürekli üzerlerinde. Mesela, bizde nasıl Cumhuriyet altını varsa, onlarda da Viyana Filarmoni altını var. Japonya'dan kalkıp, 6 ay öncesinden rezervasyon yaptırıp Viyana'ya konser izlemeye gelen var. Orkestralar o şehre mal olmuş ve turistik bir kazanç sektörü haline gelmiş. O yüzden sanatla ilgili kurumlara gözleri gibi bakıyorlar. Örneğin Almanya, sanat için o kadar önemli bir ülke ki; bugün Almanya olmasa klasik müzik ölür diye düşünüyorum. Yüzlerce orkestra... Fakat oralarındaki konjonktür de farklı. Söz ettiğimiz bu ülkeler, 10-15 milyonluk nüfusu olan, hiçbir politik çalkantısı olmayan ya da herhangi bir doğal felaketle yüzleşmemiş, yalnızca turizmden gelen parayla gayet rahat yaşayabilecek ülkeler.

Bir piyanist İngiltere'ye gidiyor. Oradaki yemyeşil çimenleri, çayırları, düzgün kesilmiş bahçeleri görünce çok etkileniyor. İçinden "Bunca güzellik nasıl oluyor, nasıl sağlanıyor?" diye düşünüyor. Bir bahçıvana soruyor. Bahçıvan da cevap veriyor; "Vallahi biz bunları gübreliyoruz, su veriyoruz, vakti gelince de buduyoruz. Tek yaptığımız bu" diyor. Piyanist de hayretler içerisinde "Bu kadar basit mi, sadece bunu mu yapıyorsunuz?" diyor. Bahçıvan da gülererek "Yapıyoruz ama, dört yüz yıldır yapıyoruz" diye cevaplıyor.

Aslında hiçbir şey görüldüğü kadar karmaşık değil. Diyelim ki, yaylılar için bir okul oluşturuyorsun; Rus, Fransız, Alman yaylıları. O okulda yapılan yanlışlar, enstrüman çalmak, bir eseri yorumlamak, en mükemmel arşeyi yazabilmek adına yüzyıllar içinde çentiklene çentiklene artık bir süre sonra ideal biçimini alıyor. Bu bilgileri öğrencine aktarıyorsun, o öğrenci de kendi öğrencisine aktarıyor. Bir süre sonra, o şehrin ya da o ülkenin senfoni orkestralarının "yaylı tınısı" oluşmaya başlıyor. Beraber çalarken, çalışırken pek fazla konuşmuyorlar. Çünkü aynı dili konuşuyorlar.

Biraz zaman ve sabır lazım. Belki de klasik müziğin 21. yüzyıldaki en büyük sıkıntılarının biri bu: Zaman! Zamanın para demek olduğu, her şeyin başdöndürücü hızla ilerlediği bir dönemde yaşıyoruz. Birine "şu cümledeki ifadenin düzgün olabilmesi, nefes alabilmesi, stillerin yerli yerinde olabilmesi ve vücudunu nasıl kullanman gerektiğini öğrenebilmen için en az 2-3 sene uğraşman lazım" dediğinde, o kişi "Ne diyorsun yahu? Bu işle uğraşacağıma gider kısa vadede daha çok para kazandıracak işlerle uğraşırım. 2 senede yatırdığım 100 doları 10.000 dolara, hatta 100.000 dolara çıkarırım" diyor.

Klasik müziğe yatırım yapmaya davet etmek giderek zorlaşıyor. Çünkü hep geniş zaman dilimlerinden bahsediyorsun. Güzel tını demek, güzel ve pahalı bir enstrüman demek, iyi şef demek. Bunların hepsi iyi maaş ödemek ve ondan sonra da beklemek anlamına geliyor. Tıpkı şarapçılık gibi... En doğru

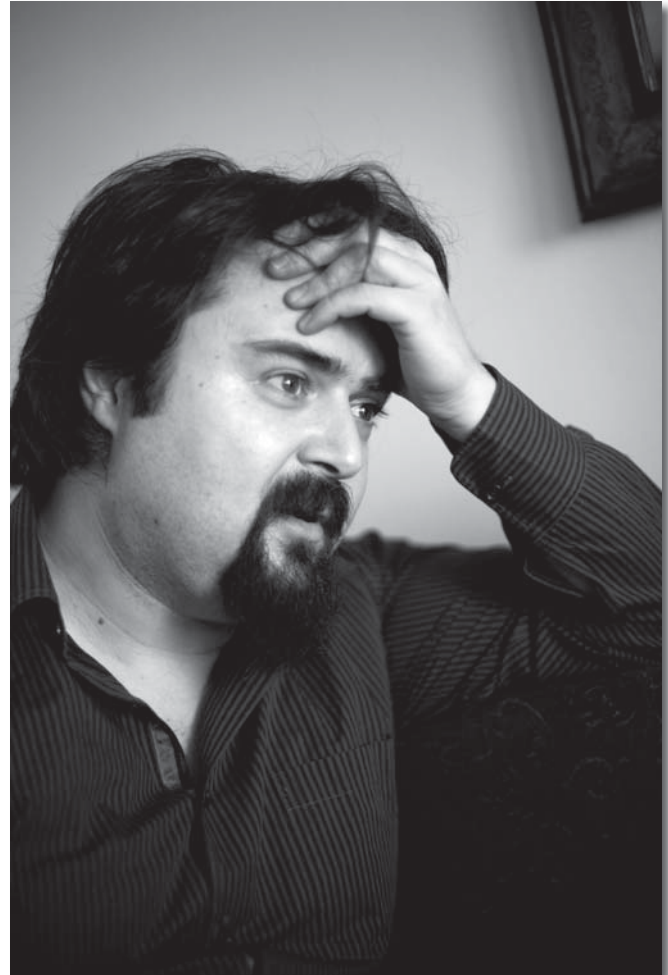
üzümleri alıp diktin. Yağmur nereden geliyor, bu sene don olacak mı, üzüm yaprağının içinde böcek var mı, yok mu, toprağın içindeki kireç oranı nedir? Bunları düşüneceksin.

"Kendi içimizden yıldızlar yaratmak mümkün"

Sence biz bu uzun yolun neresindeyiz?

Nasıl tarım toplumundan sanayi toplumuna geçtiyse, devlet orkestralarından da özel orkestralara ve uluslararası rekabet sürecine geçmeye - en azından - başladık. Bu süreç ne kadar ve nasıl sürer, nasıl bir yön izler, bilinmez. Şöyle bir gerçek var, bu iş genelde kırmızı rakamlardır, yani eksi rakamlar: Yüz koyarsın, yüz elli harcarsın. Bu bir ince zevk meselesidir. Öyle çok fazla karşılık beklemeyeceksin; en azından kısa vadede bulamazsın. Bir orkestra kendi içinde kocaman bir fabrika demektir. Bu kadar insanın maaşı, sigortası vs... Uluslararası sanat dünyasında uzun vadede, prestij anlamında çok büyük faydalar sağlayabilir, fakat kısa vadede fazla heyecan duyup dev adımlar atmaya çalışmamak lazım. Önce emeklemek, sonra yürütmek gerekir. Fakat belirli bir seviyeye geldikten sonra orkestrayı rutine sokmaktan da kaçınmak gerekiyor. Peki, bu nasıl olacak?

Askerdeyken bir komutanımız vardı. Çok severdim. Mütemadiyen lüzumsuz işler yaptırırdı bize. İzmaritleri, düşmüş kuru yaprakları toplatırdı. Bir gün dayanamayıp

Eskiye oranla müziğin çok daha fazla rakibi var: Sinema, televizyon, bilgisayar vs... Bu mesleği devam ettirmek istiyorsak, bugün bir kişi için bile savaşmaktan korkmadan, geleceğe yönelik tohumlarımızı atmak zorundayız.

sordum: "Tamam toplayalım da, niye lüzumsuz işler yapıyor musunuz?" Komutanımız da "Valla askerlik böyle bir şeydir. Sürekli iş yaratacaksın" demişti.

Müziyenlik de biraz böyledir, orkestra müzisyenliği de. Orkestranın bağlı olduğu bir ajans olacak. Orkestra içinden yaylı sazlar dördlüsü kuracaksın, nefesli oda müziği grupları kuracaksın, yaz festivalleri düzenleyeceksin. Yurtdışından gruplar gelecek, sen de buradan göndereceksin. Grupları da birbirleriyle daha uyumlu çalmaya yönlendirecek oluşumlar hazırlayıp uygun müzisyenleri solistlik çalışmalara teşvik edeceksin. Bazen kara kara düşünüyoruz, "Yetmiş, seksen milyonluk ülkeden niye iki-üç tane yıldız çıkıyor" diye. Çünkü, yatırım ötesinde insanlara şans tanımak, cesaretlendirmek lazım.

Bu anlamda orkestra yönetimlerine çok iş düşüyor. Yabancı solistlere elbette yer verilmeli, ama kendi içimizden de yıldızlar yaratmak mümkün. Ben bu şekilde dinamik bir pazar oluşturulabileceğine inanıyorum. Bu konudaki çalışmalarını ve girişimleri için Borusan Holding'i ve Ahmet Kocabıyık'ı tebrik etmemiz gerekir.

Türkiye'de popüler olmak

Evet, kariyerinde bir yerlere gelmiş olanla birlikte, gelebilecek olanları da destekleme cesaretini gösterebilmek gerek. Peki, popülerlik nasıl imkânlar sağlıyor?

Türkiye'de bu konuda bir değişiklik yok. Hâlâ yabancı olana karşı ilginç büyük. Kendi pişirdiğimiz yemeği değil, internette yemeksepeti.com'u tercih ediyoruz. "Kim en güzel piyano çalıyor? Hemen verin parasını, getirin. En iyi orkestra hangisi? Verin parasını gelsin." Genel yaklaşım bu.

"En iyi, en güzel" diyorsun. Bu ayırım sence neye göre yapılıyor ülkemizde?

Gözlemlediğim kadarıyla, etrafta senden çok bahsediliyorsa (nasıl bahsedildiği çok mühim değil, yeter ki bahsedilsin) popüler oluyorsun. Konserlerin daha fazla merak ediliyor ve doluyor. Ancak şöyle bir gerçek de var. Daha sofistike, daha kültürlü, olan biteni çok daha ciddiye alan küçük bir kesim daha var; ve sen o ciddiyete yakın durmuyor, öyle konserler yapıyorsan o cenahtan hiçbir zaman destek alman mümkün değil. Fakat bu bahsettiğim kesimin toplum üzerinde büyük bir gücü yok.

Popüler sanat her zaman daha fazla tanınırlığı beraberinde getiriyor. Ama öte yandan, yukarıda da bahsettiğin gibi sanata bilinçli yaklaşan kitleyi kaybetme, ciddiye alınmama riskini de taşıyor. Sen seçimlerini neye göre yaptın?

Hiçbir plan yapmadım bu konuyla ilgili. O anda beni ne eğlendiriyorsa, ne mutlu ediyorsa onu yaptım. Ama 18-19 yaşlarındayken "Bu işi adam gibi öğreneceksin. Piyani olarak vücudunu, kaslarını kullanmayı, nefes almayı öğreneceksin" dedim kendime. Bunları yaptığın zaman bedenini bir enstrümana çeviriyor, caz çalarken tuşeni bilinçli olarak değiştirebiliyor, tınıyı bambaşka bir hale sokabiliyorsun. Zaten tekniğin adı da bu. İşte bu yüzden özellikle gençlik yıllarında adam gibi çalışman, öğrenmen lazım. Bunları yaptığında kimsenin "sen şu müziği çalıyorsun, bunu çalmıyorsun" türünden söyleyecek hiçbir lafı kalmaz. Kültürlü bir tavrın, tının varsa eğer hangi müziği çalarsan çal, o tavrını zaten seyirci görür ve takdir eder.

Şu anda da en doğru olan şey, sağlıklı popülariteden kaçmadan klasik müziği mümkün olduğu kadar çok insanın evine, kulağına, bilgisayarına ulaştırabilmek. En önemli şey bu. Çünkü eskiye oranla müziğin çok daha fazla rakibi var: Sinema, televizyon, bilgisayar vs... Bu mesleği devam ettirmek istiyorsak, bugün bir kişi için bile savaşmaktan korkmadan, geleceğe yöne-

lik tohumlarımızı atmak zorundayız. Yaptığımız işi şimdi yetiştirmekte olan jenerasyona sevdiremezsek, salonların dolmasını, yaptığımız işe ilgi duyulmasını nasıl bekleyebiliriz?

Mesela Mili Eğitim Bakanlığı ile anlaşılıp ilkököl çocuklarına yönelik matine konserleri düzenlenebilir. Her bölgeye gidilmeli,

Doğaçlama gelişen müzikal: Hearts

Hearts müzikalin "Almanca konuşulan ülkelerde yazılmış en iyi müzik" olarak nitelendiriliyor. Bu proje nasıl doğdu, ve metin Almanca olmasına rağmen oyunun adı neden İngilizce?

Libretto İngilizceydi, fakat çocuklar oynamakta zorlanınca metin Almanca'ya çevrildi. Güzeldi, ama bu kadar da abartılacak bir şey değildi. "Son on yılda bestelenmiş en iyi müzikal!". Güzel yazılmış şeyler var, ama böyle şeyleri şişirmeyi seviyorlar.

Az önce sağlıklı popülaritenin getirisinden söz ettin. Bu yazılanlarla, tam da bu mekanizma devrede.

Tabii, zaten eleştirmen bunları yazdığına, "sil" demedim elbette, ama benim de fikrim bu. Eserin geneline baktığımda bu övgüyü şöyle açmam daha doğru olacak sanırım; hem oyuncularını, hem de hikâyeyi kişiselleştirdiğim için, yazdığım müzikler onları çok iyi yansıttı. Hepsinin söylediği parça kendilerine en uygun, 12'den vurulmuş bestelerdi.

Kişiselleştirmekten kastettiğin nedir?

Hearts müzikali, üç kadın, üç erkek ve bir yaşlı oyuncu için yazılmış yedi kişilik bir "oda müzikal" idi. Oynayan çocukların altısı da benim öğrencimdi ve öğrenci olmanın dışında çok yakın olduğum, özel hayatlarını da bildiğim, kişisel gelişimlerini takip ettiğim, desteklediğim çocuklardı. Neyi, nasıl söylediklerini bildiğim için de, bütün parçaları neredeyse her birinin sesine özel sipariş gibi yazıldı. "Big Brothers" şovları dünyada yeni patlamıştı. Ben de bu konuyu içeren, yapımcıların sıradan insanları kullanarak prim yapmalarını ve küçük hırsların nasıl büyük hırslara dönüştüğünü anlatan bir oyun yapmak istemişim. O sıralar sık görüştüğüm, çok sevdiğim yazar bir arkadaşşıma hikâyemi anlattım ve fikri birlikte geliştirdik.

Hikâye, meşhur filozof Ludwig Wittgenstein ile kız kardeşinin II. Dünya Savaşı sırasında Yahudi oldukları için terk etmekte zorunda kaldıkları Viyana'ya geri dönmesiyle başlıyor. Wittgenstein, zamanında yaşadıkları bu evi, mesleğinde sivrilmiş genç çocuklara burs sağlayacak bir vakfa dönüştürerek yüzlerce çocuğun içinden başarılı altı genç çocuğu seçiyor. Bu çocuklardan kimi astronom, kimi şair, kimi sporcu, kimi dansçı, kimi de pop yıldızı olmak istiyor. Wittgenstein diyor ki: "Bu çocukları daha yakından tanımak istiyorum. Bu sebepten onlarla birlikte yaşamam lazım. İki hafta benim evimde kalacaklar ve her gün saat 17.00'de bir araya gelerek birlikte kağıt oynayacağız. Çünkü kim olduklarını, hırslarını, iyi niyetlerini, arkadaşlarına destek olup olmadıklarını ancak kağıt oynarken anlayabilirim." Ve oyunun adı, **Hearts**.

Sıra finali yazmaya gelince bir toplantı yaptık ve şuna karar verdik; Her gün farklı bir final deneyelim, burs bir gün birine verilsin, bir gün başka birine, bir gün hiç kimseye, bir gün de seyirciye sorulsun dedik. Hikâyeyi böyle deneysel ve doğaçlama bir kurgu içinde geliştirdik.

gerekirse konserler, resitaller verilmeli. Gelen çocukların hepsi senin seyircin olmayacak, ama on çocuktan birinin içinde müzik sevgisi gelişirse, o zaman bu pazar kendini döndürmeye başlar.

Farklı müzik dallarını keşfetmek

Beste çalışmaların, konser kariyerin, popüler sanatın dışında kalmayışın, caz müziğini severek çalman seni renkli ve sıradışı bir kişilik haline getiriyor. Caz projende seni dinlemeye gelen dinleyicini, birkaç gün sonraki klasik müzik konserine çekebilecek köprüyü kurabiliyorsun. Farklı dallardaki müzik kollarını icra etmeye, bestelemeye nasıl karar verdin? Hangi zaman dilimi ve hangi olay, içindeki çevherleri keşfetmeni sağladı?

Hiç unutmam, Kristiane Kaiser adında müthiş bir soprano-ya eşlik ediyordum. Strauss lied'ler çalyorduk. Bir ara kafamı seyirciye doğru çevirdim. Bir baktım ki, yaş ortalaması seksen ve üzeri. İçimden *"herhalde kapının önünde bir ambulans hazır bekliyordur"* diye düşündüm. Sonra kendime baktım. 25 yaşındayım. O anda gülmek geldi içimden, tutamadım. Halimiz birden çok tuhaf göründü. *"Nasıl bir oyun oynuyoruz? Nasıl bir oyun böyle?"* dedim kendi kendime. *"Yaş ortalaması şimdi seksen ise, on sene sonra kim dinleyecek acaba?"* İşte bu olay, farklı yaş gruplarına ve kitlelerine ulaşmamı sağlayacak müzik tarzlarına kapılarımı açmama neden oldu.

Biz sanatçıların bazen kendi kendimize yaptığımız sessiz sözleşmeler vardır. *"Şu müziği çalyorsam, bunu çalmamalıyım, bununla ilgili bir teklif gelirse reddetmeliyim"* gibi. Böyle bir sınırlamanın içinde olmayacağıma dair bir karar verdim ve hemen sonra değişik müzik stillerinden arkadaşlarım olmaya başladı. Çok farklı stillerde ve stillerin en iyileri ile çalışma fırsatı buldum. Ben gerçekten de aşırı meraklı bir insanım; Meraklı ve esnek. *"Ben bunu yapamam"* lafı lügatımda hiç yoktur. Bir müddet sonra baktım ki, hangi tarz müziği çalarsam çalayım, o stilin kendine özgü kuralları var. Kuralına göre oynadığında kimse sana dönüp hesap sormuyor, soramıyor. Çünkü dediğim gibi, bu bir oyun ve oyunun kurallarını çözdüğünde oynayabiliyorsun.

Zaten para kazanma mecburiyeti bir noktadan sonra seni daha esnek olmaya itiyor. Salt klasik müzik çalarak, klasik mü-

zik konseri yaparak genç bir Türk sanatçısı olarak Avrupa'da ayakta kalmak çok güç, hatta neredeyse imkânsız. Ancak, eşlik, oda müziği, müzikal, caz vs. gibi farklı tarzları deniyorsan kapılar, imkânlar açılmaya başlıyor. Ayrıca farklı müzik türlerini çalmak, müzikal yorumlarıma inanılmaz esneklik kattı.

Küçükçekmece Oda Orkestrası ve yeni projeler

Bu ve önümüzdeki sezon ne gibi projeler var önünde?

Günler bir hayli yoğun geçiyor ama şikâyetçi değilim, çünkü sanat adına güzel şeyler oluyor. Bunun bir örneği de, Küçükçekmece Belediyesi tarafından bir Oda Orkestrası kurulması fikriydi. Küçükçekmece Belediyesi son derece açık fikirli, sanatın önemini bilen ve sanatı yaygınlaştırarak halkın yaşam seviyesini üst noktalara taşımak isteyen bir bilimce sahip.

Biz de bu bilinçten yola çıkarak adını "Küçükçekmece Oda Orkestrası" koyduğumuz 16 kişilik bir oda orkestrası oluşturduk. Belediye Başkanımız Aziz Yeniay ile birlikte müziğin sevdirilmesi ve yaygınlaştırılması adına pek çok çalışma yapmaktayız. Sanat yönetmenliğini, şefliğini ve solistliğini üstlendiğim bu toplulukla renkli programlar hazırlıyor ve anlatımlı konserler düzenliyoruz. "Viyanalı Valslerinden Türk Valslerine", "Arjantin Tangolarından, Türk Tangolarına" gibi... Önümüzdeki sezonda da konserlerimiz aynı hızla devam edecek.

Bunun dışında İstanbul CRR'de "Zara ile Gündüz & Gece" CD projesi, Amsterdam'da Trilok Gurtu ile yaptığımız konserler ve Cihat Aşkın ile Beethoven'in tüm keman-piyano sonatlarını seslendirdiğimiz konserler dizisi önemliydi.

Yeni projelerim arasında **Ah Tamar** bale müziği, **Gulyabani, Coltrane/Liszt** solo piyano projesi ve obua-klarinet-fagot-korno-piyano için yazdığım **Mavi Sürgün I** yer alıyor. Ayrıca **Uzun İnce Bir Yoldayım Üzerine Düşler** isimli eserim de, bu yılki İstanbul Müzik Festivali'nde Çellistanbul ve Pervin Çakar'ın birlikte sahneye çıkacakları konserde ilk kez seslendirilecek.

“Asıl kalıcı olanı, aile ve arkadaşlık”

Konserler ve müzik dışında nasıl bir hayatın var?

Sinemaya çok giderim. Muhakkak kitap okurum. Eşimle, bahçemizde iki kedimiz ve bir köpeğimiz var. Köpeğimiz Nia'yla dolaşmaya çıkarız. Kaplumbağalarımız, sardunyalarmız, ortancamız ve dostlarımızla, sevdiğimizle birlikte dut ağacımızın altında sıkça bir araya gelir, bahçede mangal keyfi yaparız.

Peki, sence yalnızlık mı yoksa kalabalıklar mı?

Vallahi yanımda karım olduktan sonra başka kim olursa olsun fark etmez. Kalabalığı severim. Viyana'daki evime ögle yemeğine gelenlerin haddi hesabı olmazdı. Yan taraftaki kapıcı, bakkal çırağı, ayakkabı boyacısı, arkadaşlarım... 10 kişi, hep beraber yemek yedik. Biri ekmeğe doğrar, biri domates alır... O şamatayı çok severim. Görüşme kaygısı olmadan görüştüğüm insanları çok seviyorum. Salt görüşmek için, yalnızca birlikte olmak için. Beni en çok dinlendiren şeyler yemek yapmak, muhabbet etmek. En iyi terapi o. Konuşurken kendine kendine çözüm buluyorsun problemlere.

Gelecekte nasıl hatırlanmak istersin? Bu dünyadan yürüdüğünde, Sabri Tuluğ Tırpan olarak geride neler bırakmış olmayı istersin?

“Matrak adamdı” diyecekleri kesin. Belki de “eksantirik”. Sana bununla ilgili ilginç bir hikâye anlatayım. Viyana Konservatuvarı'nda piyano bölümünü bitirdikten sonra master yapmak üzere akademi sınavlarına girmeye karar verdim. Kompozisyon bölümünü zaten akademide okuyordum. Piyano da akademide devam etmek istiyordum. Bunun için altı kişilik bir jüri önünde dört saatlik bir sinava girdim. Sınav bitti ve sonuçları açıklaması için jüri başkanı geldi. “*Tebrikler sınavı kazandın. Çok güzel piyano çalıyorsun, kuvvetli bir piyanistisin. Güzel besteler yapıyorsun, yazdıkların da hoşumuza gitti. Fakat, hayatta ne yapmak istiyorsun?*” dedi. Kan, ter içinde oturuyordum. Hiç tereddütsüz şöyle cevap verdim: “*Hocam, sevdiğim bir karım, çocuğum, iyi bir ailem olsun. Benim hayatta en çok istediğim şey bu*” dedim. Profesör dondu kaldı. Çünkü müzikle ilgili hiçbir şey söylememiştim. Sonra da başladı gülmeye. “*Bu okulu kazanabilmek için dünyanın her yerinden, her yıl yüzlerce müzisyen geliyor. Karajan'la kayıt yaptırmaktan tut, 'dünyanın unutamayacağı bir star olmak istiyorum'* diyenlere kadar... *Ve senin aklına gele gele, iyi bir aile babası olmak mı geliyor? İnanamıyorum!*” dedi. “*Evet. Kan, ter içinde kalmamın, bu kadar uğraşmamın sebebi, güzel bir aile kurabilmek. Benim için mutluluk bu. Hayattan başka bir şey istemiyorum*” dedim.

Bu yanıtım sonradan bana da tuhaf geldi, ama gerçekten de içimden gelen buydu. Evet, böyle hatırlanmak isterdim. İyi besteci, piyanist vs... Bunların hepsi gelir geçer ama esas kalıcı olanı, aile ve arkadaşlıktır. Benim için en önemlisi bu...

Viyana'da okurken, bir akşam okulda sınıf konseri vardı. Mümkün olduğunca sık giderdim o konserlere; çünkü her hocanın stilini, öğretişini anlamaya çalışırdım. O akşamki konserte de bir sürü Uzakdoğulu piyanist arka arkaya çaldı. Hepsini dikkatle dinledim. Konserden sonra, evime gitmek için buz gibi bir havada metroya doğru yürürken müzik sesleri geldi kulağıma. Yol kenarında üç Rus müzisyenin müzik yaptıklarını gördüm. Biri balalayka, diğeri bas balalayka, bir diğeri de armonika çalıyordu. Uzun süre o soğukta kıpırdamadan onları izledim ve şöyle düşündüm: “*İki saatten fazladır bir şeyler dinledim. Kafa yorgunluğundan başka ne kaldı akılda? Hiç! Bu soğukta üşüyerek dinlediğim şu müzikler ne kadar güzel ve onlar ne kadar da keyifle çalıyorlar.*”

Sonra baktım ki, Nigel Kennedy gibi sanatçılar var. Viyana'da Sibelius'un Keman Konçertosu'nu çaldığında ağzım açık kalmıştı. Çünkü o Sibelius, Rock & Roll enerjisiyle çalınan bir Sibelius'du. Ve o zaman gördüm ki, konçertodaki Rock & Roll enerjisi sağlıklı bir enerji. Günümüzün bambaşka bir tınısı ve bakış açısı. Her çaldığımızı aynen o dönemde istendiği gibi çalmak zorunda değiliz... Mesela benim için “*hem onu, hem bunu çalıyor, bu adam şaklabanın teki*” diye düşünen olabilir. Ama ben bulunduğum noktadan, yaptığım projelerden ve yapmak istediklerimden ötürü çok mutluyum. Önemli olan da bu zaten. Yaptığın işin gerçekten uzun soluklu olduğunu gören, seni yıllarca takip eden bir seyirci kitlenin olması çok başka bir şey. İngiltere'deki bahçe örneği gibi. Emek vereceksin, düzenli bir şekilde eser üreteceksin, kayıt yapacaksın, bıkmadan, usanmadan sektörün içinde kendini yenilemeye çalışacaksın.

“Günümüzde müzik de hormonlu hale geldi”

Övgülerin abartı olduğunu mu düşünüyorsun?

Evet... Bunlar çok “patates” sözler. Genel olarak müzikle ve sanatla ilgili söylenen sözlerin çoğunun öyle olduğuna inanıyorum zaten. “*Müzik dünyasının gidişatını değiştirdi. Müziğin yürüncesini değiştirdi. Piyanosundan tılsımlı tınlar çıktı*”. Bu sözler artık bir yerden sonra şaklabanlığa dönüşüyor. Çünkü her hafta bir piyanist çıkıyor ve her hafta böyle sözler yazılıyor. “*Bu hafta şunun konserine gidin ve kendisinin rüya gibi Chopin yorumunu dinleyin. Ertesi hafta filanca'nın tuşesindeki eşsiz tınları dinleyin*” gibi. Bir durun yahu! Eğer bu müzisyenlerin hepsi bu kadar eşsiz, rüya gibi ise ben niye hiçbirini tanımıyorum? Bu kadar abartmak gerçekten tuhaf. Biraz da insanların hayal gücüne bırakmak lazım. Fakat o kadar büyük rekabet var ki, seyirciyi çekebilmek için böyle büyük ve süslü laflar etmek zorunda kalıyorlar maalesef.

Bir de şimdi “konsept furyası”dır gidiyor. İlla ki bir festivalin ya da konserin bir “konsept”i olması gerekiyor. “Proje” ve “konsept” adı altında toplanmış maskaralıklar. Sanatçı bütün gün deli gibi çalışıyor, bir de konsept ve projeye uğraşmak zorunda kalıyor. Ne çalıştıysa onu çıkıp çalsa olmuyor yani. “Çılgın İspanyol gecesi!” Niye çılgın olsun kardeşim? “Vahşi Rus Stepleri!” Niye vahşi? Ne oluyoruz?

“Benim tarzım, kulağa nispeten dost gelen müzikler”

Eserlerini bestelerken seyircilerin beğenisini ne ölçüde göz önünde bulunduruyorsun? Anlaşılır bir dili kullanmak mı, yoksa kendi bildiğin, hissettiğin yazı dilinde kalmak mı?

Her besteci elinden gelenin en iyisini yaparak, derdini, meramını en iyi şekliyle anlatmaya çalışır. O noktadan sonra seyirci seni alkışlar ya da alkışlamaz. Alkışlamazlarsa da yapacak bir şey yok. Sanatçıların beğendirme kaygılarından kendi-

Günümüzde her şey nasıl hormonluysa, müzik de hormonlu hale geldi. Sanki hayatın gidişatını değiştirebilecekmiş gibi, çok fazla önem yüklendi. Müzik öyle bir şey değil, yeri ve fonksiyonu farklı ve daha basit gibi geliyor bana. Dans etmek, şarkı söylemek gibi...

lerini kurtarıp yalnızca yazmaları gerek.

Benim tarzım, kulağa nispeten dost gelen müzikler. Modern müziği çok sevmeme rağmen o dili henüz tam olarak yazıma sindirebilmiş değilim. Ama o dönem de gelecek, o süreç muhtemelen yaşanacak. O zaman bir takım kaygılardan uzak, gerçekten hissettiğim bir müziği yazacağım. Şu ana kadar yazdığım müziklerin hepsi bir hikâyeyi anlatan ve biraz da ortalama seyirci kitlelerini düşündüğüm, onlarla doğrudan iletişim kurmaya çalıştığım tarzda müzikler. Baktıklarında kör olsunlar istemiyorum. Bir fikri yansıtabilmek hoşuma gidiyor ve malzemelerimi ona göre seçiyorum. Galiba - "büyük" sözcüğünü kullanmayayım ama -bestecilerde bu tavır var. Belli bir ses malzemesini kullanarak bir döneme, bir tavra, bir tarza hitap ediyorlar.

Müzik yapma, üretme içgüdüsünün temelinde yatan şey, eğlenmek ve eğlendirmek aslında. Günümüzde her şey nasıl hormonluysa, müzik de hormonlu hale geldi. Sanki hayatın gidişatını değiştirebilecekmiş gibi, çok fazla önem yüklendi. Müzik öyle bir şey değil, yeri ve fonksiyonu farklı ve daha basit gibi geliyor bana. Dans etmek, şarkı söylemek gibi. Ama öyle bir silah ki, her şekilde kullanabilirsin. Gerektiğinde askeri bir marş dönüştürür, gerektiğinde savaşlar kazandırır, savaşlar kaybettirirsin.

21. yüzyılda durumumuz çok enteresan; "darı ambarına düşmüş tavuk" gibiyiz! Şu anki besteciler pek çok stile hâkim ve önlerinde çok zengin bir elektronik dünya var. Teknoloji hiçbir dönemde bu kadar sahneye taşınabilir olmamıştı. Artık birçok

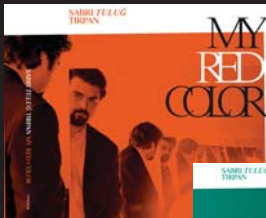
Renkler üzerine 3 albüm

Albümlerinin her biri, bir renk adını taşıyor. Bu konsept devam edecek mi?

Sanırım 1-2 renk daha yapıp bırakacağım. Aslında ilk başladığımda bütün renkleri tamamlamayı düşünüyordum ama şu anda Mavi'den sonra renk fikrine ara vermek daha doğru geliyor. Zaten kırmızı, yeşil ve maviyi bir araya getirdiğinizde beyaz renge ulaşıyorsunuz, yani saflığa... Onu da artık yaşlanınca yaparım. Henüz o kadar beyaz renge varmadım.

Nasıl bir tadı var Mavi'nin?

Çoğunluğu bestelerimden oluşan ve bazı Balkan halk şarkılarının caz tadındaki düzenlemelerini de içeren bir caz albümü ortaya çıktı. Prodüktörlüğünü Eren Gümrükçüoğlu yaptı. Kontrbasta Volkan Hürsever, davulda Ediz Hafizoğlu yer aldılar. Albüm Lin Müzik'ten çıktı.

WWW.BACHFESTLEIPZIG.DE
BİLET TALEPLERİ İÇİN: +49 - 38 71-2 11 41 91*

LEIPZIG BACH FESTIVALI 07-17 HAZİRAN 2012

MÜZİK ST. THOMAS'TA 800 YILDIR VAR!

St. Thomas korusu, Simone Kermes,
Gewandhaus Orkestrasi,
The English Concert, Ton Koopman
Amarcord, die Prinzen,
Leipzig Quartet ve diğerleri

konser salonu iyi bir teknik altyapıya sahip. Herkes kendi malzeme ve ifade seçimini yapıyor ve gelen tepkilerle ya da onlara hiç aldırmadan bildiği yolda ilerliyor, kendini geliştiriyor.

“Her gün yazacaksın”

Nasıl çalışıyorsun? Piyanonun başında bir fikri disiplinle geliştirerek mi yoksa bir ilhamı işleyerek mi?

Stravinski'nin bir sözü vardır: “Her gün yazacaksın”. İki saat de olur üç saat de ama her gün. Öyle ilham perisi gelsin ve her yazdığım da *Bahar Ayını* olsun diye beklemeyeceksin. Öylesini zaten hayatında bir kere yazdıysan otur dua et. Galiba biz sanatçılar zaman zaman kendimizden çok fazla şey talep ediyoruz. Yaptığımızdan fazla sevinip, fazla üzülüyoruz. Brahms, “Beste yaparken derin bir meditasyon haline geçirim ve öyle bir hale gelirim ki, bir süre sonra artık yazmam. Yalnızca yukarıdan gelenleri dikte ederim. Yani bir nevi basit bir uşağa dönüştürüm, ama bunu yapabilmek için büyük bir kalp zenginliğine ve basitliğe sahip olmak lazım” diyor. Esasında Brahms, bu sözleriyle bizim tasavvuf dediğimiz, öyle yorumladığımız Doğu inanç dünyasına girmiş. Zaten bir noktadan sonra bakıyorsun ki, bütün büyük sanatçılar Dede Efendi, İtî, Brahms, Beethoven; hepsi aynı enerji kanallarında akıtmışlar eserlerini... İşin böyle mistik bir yönü de var.

Hiç sana yazdırıldığına şahit olduğun anlar oldu mu?

Doğaçlama yaparken oldu, ama bunların samimiyetini hiçbir zaman bilemezsiniz. Beyin öyle gelişmiş bir şey ki, kendi kendine uydurduğün şeyler de olabilir. İspanyollar “Sanatta yaratıcılık ancak acıyla gelir. Her şeyin bittiği yerde o an uyanır” der.

“Sublimasyon”dan yani hayatımızın herhangi bir alanındaki duygusal tıkanmaların oluşturduğu enerjiyi farklı ve olumlu bir şeye dönüştürme halinden bahsediyorsun. Sanatçılar bu mekanizmayı çok sık kullanırlar.

Birçok insan yaratıcılığın sırrını düşünüyor; Nasıl arttırabilirim, nasıl azaltabilirim? Bazen öyle anlarım var ki, çok kuvvetli bir bağlantı içinde olduğumu düşünüyorum, ama bence bunlar çok kişisel şeyler. Var mı, yok mu, oluyor mu, olmuyor mu? Bilemiyorum ki... Ben sadece zevk almaya bakıyorum yazarken. Çok duygulanıyorum, heyecanlanıyorum. Bazen sinirli oluyorum. Tabii sonuçta, tüm bunlar, “haller”.

Doğum sancısı gibi...

Evet, ama en güzeli o disipline kavuşabilmek: Şostakoviç, Hindemith, Bartók gibi her gün yazmak. Her yaratıcı fikrin altında dev duygular aramadan, soğukkanlılığını koruyarak her gün çalışmak gayet yeterli aslında. Müzikte melek varsa, şeytan da var. Bir yorumcuysan, besteciysen onu da çalacaksın, diğerini de. Bunlar ilginç psikolojik hikâyeler, durumlar. Ama bir konser müzisyeninin sahnedeki ruh hali, birçok insanın düşündüğünün aksine hissi olmaktan ziyade, rasyoneldir. Olayları kontrol altında tutmayı bilen bir kaptan gibi gitmelisin, yoksa duygulara kapılıp dümeni sağa, sola kırarsan, buzdağına çarparsın. A

SABRİ TULUĞ TIRPAN

Sabri Tuluğ Tırpan'ın tını dünyasının temellerini Batı müziği geleneği, Amerikan cazı ve müzikleri, film müzikleri, Türk ve Balkan halk müzikleri oluşturuyor. Müziklerindeki bu tarz cümbüşü, doğaçlamalarında ve senfonik eserlerinde, iç içe geçmiş bir sarmal gibi adeta birlikte nefes alıp veriyor.

Tuluğ Tırpan, 1970 yılında İstanbul'da doğdu. Bilkent Üniversitesi'nin ardından Viyana Konservatuvarı ve Viyana Akademisi'nde piyano, kompozisyon ve oda müziği eğitimi aldı. 2007 yılında bestelediği Mevlana Senfonik Şiiri ile eleştirmenlerin övgüsünü kazanan Tuluğ Tırpan, Performing Arts Studios of Vienna'da öğretim görevlisi olarak dersler verdi.

Sanatçımızın eserleri, Vienna Classical Players, Amsterdam Metropol Orkestrası, İzmir DSO, İstanbul DSO, Bursa BDSO, Aşkın Ensemble, Prag Filarmoni Orkestrası, Wiener Jeunesse Orkestrası, Vorarlberg Senfoni Orkestrası, Makam Yaylı Sazlar Orkestrası, İzmir DOB korusu tarafından, Mare Nostrum (Viyana), Antalya Fazıl Say Piyano Festivali, Feldkirch Festivali, Klagenfurt Festivali, Jeunesse Bach 2000 (Viyana), Turkey Now 2008 (Amsterdam, Rotterdam), Miles Davis Festivali (Polonya), Pecs Festivali (Macaristan), Silver Bay (ABD) Festivali'nde seslendirildi.

Yeni projeleri arasında Gaia Senfonisi (2008), Ne dersin Azizim? (2009), 1. Piyano Konçertosu (2010), My Green Color (2010), Tango Macabre (2010), ilk seslendirildiği 2011'de gerçekleştirilen Kahraman Türk Kadınları Oratoryosu, Gulyabani (2012), Ah Tamar bale müziği (2012), Coltrane/Liszt solo piyano projesi ve obua-klarinet-fagot-korno-piyano için Mavi Sürgün I (2012) yer alıyor.

My Red Color ve My Green Color'ın ardından renkleri serisini 2012 yılında My Blue Color ile noktalayacak olan Tuluğ Tırpan, son olarak bu yılın Mart ayında Cihat Aşkın ile Beethoven'in tüm piyano-keman sonatlarını seslendirdi. Sanatçımızın kurucusu olduğu “Tuluğ Tırpan Group” ve yerel ezgilerimizin usta yorumcularından Zara ile birlikte kaydettiği, tüm düzenlemelerini kendisinin yaptığı 9 türküden oluşan Gündüz Gece adlı CD kaydı ise bu yılın Ekim ayında CD yayınlanacak.